

САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ

Београд, 13.09.2024.

ЕМС АД жели да овим путем пружи јасне и прецизне информације поводом недавних тендециозних тврдњи о стању преносног система, изнетих у саопштењу политичког покрета Србија Центар, с посебним акцентом на стабилност рада, нивое напона и дугорочне планове за унапређење преносног система.

Истина је да у одређеним периодима преносни систем Србије бележи повишене напоне, нарочито током ноћи када је потрошња електричне енергије мања. Даљи наводи из спорног теста су нетачни. Наиме, ове флукуације су последица различитих фактора, као што су промене у структури енергетских извора, пре свега повећана је производња електричне енергије из обновљивих извора у целом региону, и промењене навике потрошача, укључујући подоптерећеност преносног система региона југоисточне Европе. Опште је позната физичка појава да далеководи, када раде испод природне снаге, генеришу реактивну снагу која утиче на напонске прилике. ЕМС пажљиво прати и предузима све расположиве мере када напони прелазе дозвољене границе у специфичним режимима рада.

Ово није изолован феномен у Србији, већ све чешћа појава у електроенергетским системима широм света, проузрокована транзицијом ка новим енергетским решењима, пре свега обновљивим изворима електричне енергије. Електроенергетски систем Србије је повезан са системима суседних земаља унутар европске интерконекције оператора преносних система (ENTSO Е). Интерконектовани рад оператора преносних система доноси беневит повећане сигурности напајања, али и негативне ефекте као што је повећање напона у пограничним постројењима, што је случај и са ТС Врање 4, ТС Сремска Митровица 2 и ТС Пожега. Опште је познато да је ЕМС на осам граница интерконективним везама, на напонским нивоима 400, 220 и 110 kV, повезан са суседним преносним системима. Електро mreжа Србије у овим постројењима има значајан нежељен прилив реактивне снаге по интерконективним далеководима који директно доводи до повећања напона у ЕЕС Србије. У електроенергетским системима суседних земаља се бележе напони и од преко 450 kV што изазива ланчани ефекат повећања напонских профила у региону, па и у Србији. ЕМС са суседним операторима преносног система спроводи оперативне мере како би се утицај високих напона у региону на минималан начин рефлектовао на преносни систем Србије.

ЕМС је активно приступио решавању проблематике високих напона, како интерно, тако и екстерно са суседним операторима преносних система. Након спроведене регионалне студије из 2020., која је имала за задатак да сагледа напонске прилике на подручју Балкана, приступило се планирању и имплементацији конкретних решења. Најважнији корак је уградња пригушница у постројења преносног система, које омогућавају контролу напона у мрежи. Пригушница која ће бити уграђена у ТС Врање 4 већ је укључена у инвестиционе планове, тендер је завршен, а сама пригушница је у фази уградње. Ова улагања су кључна за дугорочну стабилност система, а ЕМС је обезбедио све потребне ресурсе за овај, а и за будуће пројекте. Како неки од суседних преносних система још увек нису приступили изградњи пригушница које је предвидела регионална студија за подручје Балкана, пре свега на територијама Босне и Херцеговине и Северне Македоније, ЕМС је покренуо

нову интерну студију за одређивање оптималних локација за додатне пригушнице које би у потпуности довеле напонски профил преносног система Србије у прописане границе, уважавајући план инвестиција и план развоја ЕЕС Србије.

Узимајући у обзир анализе перспективног стања преносног система до 2030. године студија је препоручила решења и приоритете набавке и уградње пригушница у преносном систему Србије. Приоритети за уградњу ће бити регион Новог Сада, Београда, Краљева, Ниша. Ово ће бити део Плана развоја преносног система и плана инвестиција у наредном периоду.

ЕМС активно учествује у раду пројектног тима, формираног од стране европског удружења оператора преносног система (ENTSO-E) „Voltage Management Project“ који треба да сагледа проблематику високих напона на нивоу читаве Европе и да пружи смернице.

Важно је истаћи да су енергетска криза, као и рат у Украјин, довели до великих поремећаја на тржишту енергетских компоненти, тако да је рок испоруке енергетске опреме значајно продужен. Верујемо да је аутор тендециозног текста, који вређа инжењерску логику, упознат и са том чињеницом, те техничке проблеме пребацује на политички ниво у који не желимо да улазимо.

Тврдње да високи напони озбиљно оштећују систем и убрзавају кварове на опреми су преувеличане. Електроенергетски системи, укључујући и преносну мрежу Републике Србије којом управља ЕМС, предвиђају заштитне механизме како би се рад читавог система одржао стабилним и унутар дозвољених техничких параметара без угрожавања целокупног система. Иако повећани напони могу негативно утицати на дуговечност опреме без адекватних мера, ЕМС кроз континуирану модернизацију инфраструктуре успешно одржава стабилност електроенергетског система. Електро мрежа Србије сетом управљачких мера успева да одржи напоне у тачкама прикључења КПС (корисника преносног система) на напонским нивоима 400, 220 и 110 kV у дефинисаним границама у складу са Правилима о раду преносног система. На овај начин се обезбеђује сигурно и поуздано напајање крајњих потрошача и рад индустријских постројења, који су у највећој мери прикључени на 110 kV напонском нивоу.

ЕМС је као оператор преносног система више пута на делу показао стручност и спремност на најтеже изазове. Током раздвајања синхроне области континенталне Европе 08.01.2021. оперативно особље Електро мреже Србије одиграло је кључну улогу у спајању развојене мреже континенталне Европе. Између осталог, ЕМС је вршио функцију фреквентног лидера за регион југоисточне Европе и у сарадњи са суседним операторима извршена је ресинхронизација подељених области у изузетно кратком року о чему постоји и званичан извештај ENTSO E-a.

Током поремећаја који је 21.06.2024. оставио без напајања скоро читаве системе Албаније, Црне Горе, Босне и Херцеговине, као и приморски део Хрватске, електроенергетски систем Србије није претрпео нити један прекид у испоруци електричне енергије. Добрим планирањем рада преносног система избегнуте су последице по грађане Републике Србије, али је и пружена помоћ у поновном успостављању погођених система суседних земаља.

Када је реч о пројекту двоструког 400 kV интерконективног далековода од Панчева до Решица у Румунији, чини се да аутор текста, нажалост, на још један начин покушава да

злоупотреби поједине чињенице и умањи значај активности ЕМС-а, који је у претходном периоду уложио значајна средства када је реч о развоју преносног система. Познато је да је то међународни пројекат, део ENTSO Е пројекта и Трансбалканског коридора за пренос електричне енергије. ЕМС је успешно реализовао део пројекта на територији наше земље. Овај далековод је препознат као пројекат од европског значаја, тако да је уложен значајан труд како би се реализовао у предвиђеним роковима. Румунска страна још увек није завршила свој део, на шта ЕМС никако нема утицаја. Упркос томе, пронађено је решење да ова инфраструктура функционише под 110 kV напоном док се пројекат у Румунији не заврши. Ова привремена промена омогућила је повећану сигурност напајања и побољшање напонских прилика у делу 110 kV мреже око Алибунара, Беле Цркве, Вршца, Ковина, Дебелаче, Качарева и Панчева. За ово време изграђена је додатна инфраструктура у виду 110 kV далековода Бела Црква – Велико Градиште који ће надоместити привремено решење и осигурати несметан рад овог дела преносног система. По тренутним информацијама које ЕМС поседује, пуштање у погон првог далековода „Панчево – Решица“ планирано је за крај 2024. године, а другог за крај првог квартала 2025. године. ЕМС ће у будућности наставити рад на комплетирању овог коридора, све до Црне Горе и Босне и Херцеговине, у сарадњи са партнерима из суседних земаља.

ЕМС остаје посвећен одржавању сигурног и стабилног преносног система, с предузетим мерама за унапређење техничке стабилности, укључујући инсталацију пригушница и других регулационих уређаја. Проблеми са напоном су идентификовани, решења су планирана и већ се реализују, а ЕМС у сарадњи са релевантним институцијама гарантује стабилно снабдевање електричном енергијом грађанима Србије.

Сектор за медије и односе са јавношћу ЕМС АД